

Сасенко М. І.

*доцент кафедри теорії та історії
держави і права*

*Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Матвієнко Є. І.

слухач магістратури

*факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

МІЖНАРОДНІ МЕХАНІЗМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ЛЮДИНИ

В умовах глобалізації важливого значення набуває створення та функціонування механізмів співробітництва держав у різних сферах. Особлива увага приділяється проблематиці прав людини, яка давно вже вийшла за межі національних інтересів і стала одним із пріоритетних напрямків розвитку міжнародних відносин та міжнародного права.

Значення створення й забезпечення механізмів захисту прав людини визначається суперечністю між універсальністю прав людини (їх мультикультурним, всезагальним характером) і межами національної, етнічної та релігійної соціалізації людини, що можуть зумовлювати конфлікти і втручання в основні свободи людини. Концепція прав людини будується на твердженні, що звернення з проханням, скаргою, клопотанням є одночасно причиною і результатом нерівності та рабства.

Натомість, вільна людина здатна заявити про свої права; тому захист прав людини розглядається, першочергово, як захист людської гідності. Механізми захисту прав людини розглядаються, першочергово, у діаді «людина – держава» внаслідок значної різниці статусів та ресурсів у протидії людині порушенням її прав державою і державними інституціями [1, с.104-107].

Відправною точкою функціонування механізмів захисту прав людини є Рада Європи (Council of Europe) – міжнародна організація, заснована на принципах демократії, верховенства права і прав людини. Рада Європи була заснована 5 травня 1949 р. в Лондоні країнами засновницями: Бельгією, Данією, Францією, Голландією, Ірландією, Люксембургом, Норвегією, Швецією, Великобританією, Італією для створення моральної й політичної альтернативи комунізму.

На сьогодні членами Ради Європи є 46 країн. Значення й роль Ради Європи в контексті функціонування механізмів захисту прав людини можна визначити у декількох напрямках: юридичному (створення та введення в силу

Європейської конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, а також ряду документів; забезпечення діяльності Європейського суду з прав людини); організаційному (організація, реалізація і підтримка соціальних проектів, спрямованих на розвиток громадянського суспільства країн – членів Ради Європи); політичному (сприяння визнання державами принципу верховенства права, забезпечення прав та основних свобод людини громадянам держав – членів Ради Європи, організація співпраці між державами з метою досягнення цілей Ради Європи) [2].

В контексті досліджуваної теми, необхідно акцентувати, що механізми міжнародного захисту прав людини – це система міжнародних (міждержавних) органів і організацій, які безпосередньо займаються захистом прав людини.

Відповідно (міждержавні) органи відрізняються тим, що вони створюються за взаємною згодою кількох держав, як правило, оформленою міжнародною угодою, діють у межах такої угоди, яка визначає їхні повноваження і спеціальні правила процедури.

Також міждержавні правозахисні організації відрізняються тим, що: а) вони дійсно мають вплив на уряди; б) найчастіше їхні рішення обов'язкові для виконання, і в будь-якому випадку їхню думку не можна зігнорувати; в) вони змушують міжнародне співтовариство звертати увагу на порушення прав людини [3].

Світова практика всі правозахисні міжнародні організації поділяє на універсальні та регіональні.

Універсальні правозахисні механізми – це органи й організації, які поширюють свою діяльність на увесь світ, незалежно від державних і регіональних кордонів (Рада з прав людини при Генеральній Асамблеї ООН, Комісія з прав людини ЕКОСОП ООН, Комітет з прав людини, Верховний комісар ООН з прав людини, Верховний комісар ООН у справах біженців і т.д.). У 1948 р. Генеральна Ассамблея ООН прийняла Всезагальну декларацію прав людини. Відповідно універсальні правозахисні органи поділяють *на види*:

Постійні органи - Комісія ООН з прав людини, Комісія становища жінок.

Органи, створені згідно з міжнародними угодами, укладеними під егідою ООН. На виконання усіх цих угод були створені: Комітет ООН з прав людини (не плутати з Комісією ООН), Комітет з економічних, соціальних і культурних прав, Комітет з расової дискримінації, Комітет проти катувань тощо. У рамках ООН було розроблено безліч міжнародних договорів про захист прав людини: Конвенція про ліквідацію усіх форм расової дискримінації, Конвенція про запобігання катуванням та іншому жорстокому, нелюдському або такому, що принижує гідність поведженню чи покаранню інші.

Спеціалізовані установи Організації Об'єднаних Націй є постійно діючими міжнародними організаціями, які працюють на підставі власних статутів і угод з ООН. Сьогодні існує 16 таких організацій, які займаються права-

ми людини. До таких установ відносяться насамперед Міжнародна Організація Праці (МОП) і Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури (ЮНЕСКО).

Регіональною міжнародною організацією є та, учасниками якої є держави, розташовані в межах певного регіону земної кулі, наприклад, Європи, Африки чи Південної Америки. До регіональних систем захисту прав людини відносять:

Міжамериканська, яка діє в рамках Організації Американських Держав і представлена Міжамериканською комісією з прав людини і Міжамериканським судом з прав людини.

Африканська система складається з Африканської комісії прав людини і народів, що є органом Організації Африканської Єдності. Вона діє на підставі Африканської хартії прав людини і народів. Комісія заслуховує кожні два роки звіти держав про законодавчі й інші заходи для захисту прав людини.

Європейська система захисту прав людини діє в рамках Ради Європи, членом якої Україна є від 1995 року. Головний європейський правозахисний орган – Європейський суд прав людини. Рішення цього Суду впливають на формування не тільки європейських, але і світових стандартів прав людини.

Європейський суд з прав людини (англ. European Court of Human Rights; часто вживана аббревіатура – ECHR) – частина механізму захисту прав людини в країнах, що ратифікували Конвенцію прав людини; соціальний інститут, покликаний забезпечувати дотримання основних положень Конвенції; міжнародний судовий орган, який розглядає позови фізичних та юридичних осіб, а також окремих держав, що стосуються недотримання невід'ємних прав і свобод людини.

Європейський суд з прав людини приймає до розгляду справи, в яких позивач використав усі доступні в країні процесуальні правові засоби і спирається на порушення прав, гарантованих Конвенцією. Європейський суд з прав людини складається з двох інституцій: Палати і Великої Палати суддів. У Великій Палаті розглядаються лише справи, які викликають серйозні труднощі з трактуванням Конвенції та повторні справи; рішення Великої Палати є остаточними. Цікавим фактом є те, що окремі судді можуть не погоджуватися з рішенням суду і декларувати це, складаючи особливий погляд (англ. *separate opinion, dissenting opinion, opinion dissidente*) або надавати паралельні до рішення погляди (*concurring opinion, opinion concordante*) [4].

Отже, підсумовуючи все вищезназначене, можемо сказати, що важливим у міжнародних механізмах захисту прав людини є зокрема, приділення уваги відправним точкам їх функціонування: основним документам про права і свободи людини; правозахисним органам і організаціям універсального і регіонального рівнів, що сприяють забезпеченню прав людини в державах; механізмам захисту прав людини.

Література:

1. Павлик Н. П. Механізми захисту прав людини. *Енциклопедія прав людини* : соціально-педагогічний аспект. Волинь, 2014. 220 с. С.104-107.
2. Каминьски И. Ц. Свобода выражения мнения в Европейской конвенции по правам человека. Варшава: Хельсинский фонд по правам человека, 2005. 63 с.
3. Міжнародні механізми захисту прав людини. URL: <https://yuristy.sumy.ua> (Дата звернення: 17.11.2020).
4. Осятинский В. Введение в концепцию прав человека. URL: <http://edu.helsinki.org.ua/library/philosophy/files/docs/1272481811.pdf> (Дата звернення: 17.11.2020).

Саєнко М. І.

*доцент кафедри теорії та історії
держави і права
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ
кандидат юридичних наук, доцент*

Прудка Ю.С.

*курсантка факультету підготовки
фахівців для підрозділів
стратегічних розслідувань
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ*

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ПРОТИДІЇ ГЛОБАЛЬНІЙ ТОРГІВЛІ ЛЮДЬМИ

Однією з найбільш жорстоких форм порушення основних прав і свобод людини є торгівля людьми. На жаль, вона і досі є глобальним та складним явищем світового масштабу. На сьогоднішній день торгівля людьми поширилася на усі країни та регіони та загрожує їхній безпеці. Це вимагає говорити про неї, як про глобальну проблему двадцять першого століття. Ось чому міжнародні організації та уряди активно працюють над розробкою стратегій, програм, регламентів та механізмів боротьби з цим явищем.

Перші пам'ятки міжнародного досвіду щодо протидії торгівлі рабами та відповідальності за діяльність такого роду знаходимо ще в «Законах Хаммурапі». Міжнародне співробітництво у боротьбі з цим явищем стало складатися на початку XIX ст. після скасування рабства в США. Однак перші міжнародні договори лише засуджували рабство і рекомендували державам встановити відповідальність за ці діяння, перші значні кроки у боротьбі з торгівлею людьми на міжнародному рівні були зроблені лише у двадцятому столітті. Громадські організації, такі як Міжнародна федерація аболіціоністів